

MOJA LJUBLJANICA

NOVICE

št. **26**

Evropsko leto kulturne dediščine 2018 uvršča kulturno dediščino med prioritete razvoja. *Nova evropska agenda za kulturo* podpira inovacije, ustvarjalnost ter trajnostna delovna mesta in rast. Družbeni in gospodarski pomen kulture in kulturne dediščine zasledujejo trije strateški cilji s socialno, gospodarsko in mednarodno razsežnostjo. Socialno kohezijo in blaginjo zagotavlja spodbujanje kulturnega udejstvovanja, zaposlovanja, mobilnosti ter zaščite in promocije evropske kulturne dediščine kot skupnega vira naše zgodovine in vrednot ter občutka skupne evropske identitete. Gospodarski razvoj omogočajo kulturno-umetnostna vzgoja in izobraževanje, medsektorsko povezovanje, digitalizacija ter prenos tradicionalnega znanja in sodobnih ustvarjalnih praks v gospodarske dejavnosti. Krepitev mednarodnih kulturnih povezav spodbujajo medkulturni dialog in vzpostavljajo miroljubne odnose med skupnostmi. Kulturno udejstvovanje združuje ljudi in je preobrazbena sila za ožvitev skupnosti.

Kulturna dediščina pospešeno propada. Ključna razloga sta nesistematično prostorsko načrtovanje in množični turizem. V Evropskem letu kulturne dediščine 2018 sta nastali Davoška in Barcelonska deklaracija. Davoška deklaracija uvaja pojem Baukultur, ki naslavlja problematiko urejanja javnih prostorov in kvalitetne gradnje v smeri izboljšanja življenja ljudi in okolja. Celostni pristop prostorskega načrtovanja zahteva prilagoditev sodobnih arhitekturnih rešitev ohranjeni kulturni in naravni dediščini območja. **Kultura ima osrednjo vlogo pri urejanju prostora.** V procese načrtovanja je potrebno vključiti lokalno skupnost ter njihove dejavnosti in aktivnosti zato, da se zadosti socialnim, psihološkim in družbenim potrebam lokalnega prebivalstva ter vzpostavlja identiteta skupnosti v vsej njeni raznolikosti. Vključevalni proces vzpostavlja možnosti trajnostnega razvoja in izvaja njegove sistematične stanovanjske, prometne in okoljske politike. Prostorska politika v javnem interesu in koncept *Baukultur* sta lahko naša zapuščina prihodnjim generacijam. Zaradi stihije in nespoštovanja prostorske kulture je Vlada Republike Slovenije leta 2017 sprejeta nova arhitekturno politiko z naslovom **Arhitektura za ljudi.**

Množični turizem je postal veliko breme za lokalne skupnosti, saj uničuje kulturno in naravno dediščino. Stranski učinek tega procesa je izrinjanje lokalnega prebivalstva iz mestnih središč. Nujno potrebno gradnjo stanovanj in javne infrastrukture nadomesti razvoj turističnih kompleksov. Lokalno prebivalstvo v najbolj obremenjenih evropskih mestih masovno protestira proti množičnemu turizmu. Naravno

in kulturno dediščino uničuje pohlep po vedno večjem zaslužku v turizmu. Programski sklop Barcelonske deklaracije na sodobne izzive kulturnega turizma in ohranjanja kulturne dediščine, odgovarja s sporočilom: **Boljša mesta za življenje (lokalnega prebivalstva), so boljša mesta za obisk (turistov).** Vzpostaviti je potrebno razmerje med potrebami lokalnega prebivalstva in razvojem turističnega sektorja. Razvoj turističnih dejavnosti je potrebno izvajati na podlagi analiz in z vizijo trajnostne uporabe dediščine. Bistvenega pomena je promocija, ki zagotavlja ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Kulturni turizem vzpostavlja medkulturni dialog in temelji na izobraževalnih programih, ustvarjanju in povezovanju ljudi. Ključno je omogočiti mobilnost zbirk, njihovo digitalizacijo in zagotavljanje dostopnosti predmetov javnosti. Vrhnika je izjemno bogata z naravno in kulturno dediščino. Vrednost izhaja ravno iz odsotnosti masovno-turistične infrastrukture ključnih območij, kot so: Retovje, Močilnik, ribniki v Verdu, Tičnica z območjem na Košacih in okoli cerkve sv. Trojice. Za ta območja je značilno, da tu ležijo najpomembnejše naravne vrednote in ključna arheološka najdišča. Naša identiteta. Značilnost območij je, da so dostopna javnosti. **Občani Vrhniko svobodno uživamo dobrine naravne in kulturne dediščine.** To je javni interes, kakor tudi ohranjanje teh dobrin za naše bodoče generacije. To je naša dolžnost! Po finančni krizi se je začelo obdobje, ko imajo zasebni investitorji apetite po velikopoteznih dobičkonosnih infrastrukturnih projektih namenjenih množici turistov. Tovrstna dejavnost je absolutno nedopustna na najpomembnejših zavarovanih območjih. Znanе so zgodbe

široj Evropi in tudi v Sloveniji, ko pretežno javne nepremičnine preidejo v zasebno last in »razvoj«. Nepremičninske (lokalne) kravje kupčije nadomestijo prostorsko načrtovanje, strokovnost in javni interes. Izvedejo se veliki infrastrukturni projekti zabaviščnih parkov - novodobnih grajenih odpadkov, katerih cilj je ustvarjanje dobička. Na ta območja se omeji dostop lokalnemu prebivalstvu. Cene nepremičnin zrastejo in iz mesta se izrinja revnejše prebivalstvo, ki dela v na novo ustvarjenih slabo plačanih delovnih mestih pretežno kot natakariji, čistilke ter pobiralci vedno večjih kupov smeti množičnega turizma. Preobremenjenost uničuje naravno in kulturno dediščino ter poveča pritisk na ceste in javno komunalno omrežje v breme lokalnemu prebivalstvu. Lokalna skupnost od tega nima nič, ali največ bore malo, saj so tako imenovani celostni turistični produkti »all inclusive«, dobički pa se stekajo k novodobnim kraljem na Betajnovi. Občani Vrhniko imamo to možnost, da se tega zavedamo in da aktivno delujemo v drugačni smeri. V smeri trajnostnega razvoja, ki bo zadovoljeval potrebe lokalnega prebivalstva in bo v skladu s sodobnimi državnimi in evropskimi dokumenti. Majhen je prihodek neke steklenice prodane gazirane pijače v nekem objektu nekemu turistu iz nekega vlemesta, ki še v življenju ni videl ovac. **A Daphne blagayana ima zanj veliko vrednost, za njen opojni vonj bi dal premoženje. Za nas je neprecenljiva.** Pristna. Biser, tradicija in temelj turističnega razvoja lokalne skupnosti. Artistotel je dejal:

»Demokracija je, ko navadni ljudje, in ne lastniki velikega premoženja, vladajo.«

Avtor besedila in fotografije: Žiga Gruden

PROGRAM

Sobota 1. december, ob 14:00
Prazgodovinska utrjena naselbina na Tičnici, voden ogled, zbirno mesto Sodnijski trg

Prijave na voden ogled sprejemamo do dneva pred dogodkom na info@mojaljubljana.si. V primeru premajhnega števila prijav ali dežja voden ogled odpade.

Ponedeljek 3. december
Ta veseli dan kulture

Torek, 11. december
100-letnica Cankarjeve smrti

15:00 Branje Cankarjevih del v avli razstavišča

Sreda, 12. december
100-letnica Cankarjeve smrti

15:00 Javno vodenje po razstavi Moja Ljubljana
Brezplačnemu vodenju se lahko pridružite s prijavo do 11.12. na info@mojaljubljana.si.

Tudi letos lahko na Vrhniko sodelujete na dobrodelni praznični akciji BOŽIČEK ZA EN DAN.

Zbirno mesto za oddajo božičkovih paketov bo tudi letos v razstavišču Moja Ljubljana.

Darila lahko pri informatorju oddate med 15. novembrom in 4. decembrom, od torka do nedelje med 10. in 18. uro.

Več: www.mojaljubljana.si in info@mojaljubljana.si.

TA VESELI DAN KULTURE

Ponedeljek, 3. december
10:00–19:00

Dan odprtih vrat v razstavišču Moja Ljubljana

Program spremljajte na www.mojaljubljana.si.

19:30

Zaključek prireditve: Zgodbe ljudi, migracije
(Zavod Sploh)

Torek, 11. december
19:00

Literarno-filmski večer: »Vrhnika - mesto. Mesto umetnikov.«

V nekdanji železniški postaji »Vrhnika – mesto«

(Humanistično in umetniško društvo »O«, IGNOR)

EUROPEAN HERITAGE STORIES

OBMOČJE 1 – Ribniki v Verdu

KULTURA

- EŠD 11420 Arheološko najdišče Ljubljana – Kulturni spomenik državnega pomena
EŠD 9368 Arheološko območje Ljubljansko barje
EŠD 844 Arheološko najdišče Nauportus
EŠD 11819 Kulturna krajina Ljubljansko barje
EŠD 12527 Opekarna – profana stavbna dediščina

NARAVA

- ID: 4063 Državno zavarovano območje – Ljubljana
ID: 4067 Državno zavarovano območje – Krajinski park Ljubljansko barje – prvo varstveno območje
ID: SI5000014 Natura 2000 – Ljubljansko barje
ID: SI3000271 Natura 2000 – Ljubljansko barje
ID: 31400 Ekološko pomembna območja: Ljubljansko barje
ID: 167 Naravne vrednote – Ljubljana

OBMOČJE 2 – Tičnica z območjem na Košacih in okoli cerkve sv. Trojice

KULTURA

- EŠD 844 Arheološko najdišče Nauportus
EŠD 30007 Park Vojašnice slovenske vojske 26. oktober
EŠD 843 Trško jedro – naselbinska dediščina
EŠD 845 Cerkev sv. Trojice – sakralna stavbna dediščina
EŠD 23363 Vodohram na Sv. Trojici
EŠD 23361 Spomenik Ivanu Grudnu na Sv. Trojici

NARAVA

- ID: 962 Lokalna zavarovana območja – Površine z dendrološko pomembnimi drevesi ob cerkvi Sv. Trojica
ID: 04312 Varovalni gozdovi
ID: 40043 Naravne vrednote – Buhovo brezno
ID: 43572 Trojiško brezno

OBMOČJE 3 – Močilnik in Retovje

KULTURA

- EŠD 11420 Arheološko najdišče Ljubljana – Kulturni spomenik državnega pomena
EŠD 844 Arheološko najdišče Nauportus
EŠD 10531 Arheološko najdišče Verd
EŠD 10527 Arheološko najdišča Hrastje
EŠD 8433 Trško jedro – naselbinska dediščina
EŠD 11756 Spomenik z grobnico padlim v NOB na Drči
EŠD 11757 Spominska plošča kurirski postaji TV 17
EŠD 11778 Maroltova domačija – profana stavbna dediščina
EŠD 23420 Domačija Voljčeva 26 – profana stavbna dediščina
EŠD 16349 Lesena skulptura Barjanec in Barjanka
EŠD 17944 Stari del pokopališča – memorialna dediščina
EŠD 23345 Spominska plošča Ivanu Cankarju na hiši Voljčeva 25
EŠD 23354 Spominska plošča Ivanu Cankarju v Močilniku
EŠD 23356 Spominska plošča Ivanu Cankarju na kapelici sv. Antona
EŠD 23357 Spominska plošča Ivanu Cankarju na Drči

NARAVA

- ID: 4063 Državno zavarovano območje – Ljubljana
ID: 4066 Državno zavarovano območje – Ljubija
ID: 4067 Državno zavarovano območje – Krajinski park Ljubljansko barje
ID: 4069 Državno zavarovano območje – Retovje
ID: 4067 Krajinski park Ljubljansko barje – prvo varstveno območje

- ID: SI5000014 Natura 2000 – Ljubljansko barje
ID: SI3000271 Natura 2000 – Ljubljansko barje
ID: 31400 Ekološko pomembna območja: Ljubljansko barje
ID: 04270 Varovalni gozdovi
ID: 04269 Varovalni gozdovi
ID: 167 Naravne vrednote – Ljubljana
ID: 733 Naravne vrednote – Ljubija
ID: 734 Naravne vrednote – Retovje
ID: 4187 Naravne vrednote – Grogarjev dol
ID: 4188 Naravne vrednote – Pavkarjev dol
ID: 7727 Naravne vrednote – Veliko Okence
ID: 7727 Naravne vrednote – Retovje
ID: 7729 Naravne vrednote – Pod orehom [izvir]
ID: 7799 Naravne vrednote – Tomažetov dol
ID: 31400 Ekološko pomembna območja – Ljubljansko barje
ID: 40029 Naravne vrednote – Svinjska jama pri Vrhniku
ID: 42912 Naravne vrednote – Maslarjevo brezno nad Močilnikom
ID: 44567 Naravne vrednote – mali Močilnik [jama]
ID: 45513 Naravne vrednote – Veliko Okence [jama občasni izvir]
ID: 46184 Naravne vrednote – Desna špranje pod skalo [jama občasni izvir]
ID: 46126 Naravne vrednote – Izvir pod orehom
ID: 46185 Naravne vrednote – Malo Okence [jama občasni izvir]
ID: 46455 Naravne vrednote – Mekova jama

Odlok o razglasitvi struge reke Ljubljanice ter njenega pritoka Ljubije, vključno z bregovi, in območja stare struge Ljubljanice, za kulturni spomenik državnega pomena [Uradni list RS, št. 115/03, 103/05 in 16/08 – ZVKD-1]

Struga reke Ljubljanice z njenimi bregovi oziroma vodno zemljišče reke Ljubljanice je od izvirov pri Vrhniku in Verdu do Špice v Ljubljani, vključno s suho strugo stare Ljubljanice ter zemljiščem med staro in novo rečno strugo, izjemno bogato arheološko najdišče, z najdbami, ki segajo od mezolitika, skozi vso prazgodovino, rimsko dobo in zgodnji srednji vek, vse do vključno novega veka.

Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje [Uradni list RS, št. 112/08 in 46/14 – ZON-C]

S ciljem, da se zavarujejo naravne vrednote, ohrani biotska raznovrstnost in ohranja ter krepi krajinska pestrost, se območje Ljubljanskega barja določa za Krajinski park Ljubljansko barje.

